

ZSITKOVSZKY BÉLA

Önvallomás

ZSITKOVSZKY ÖNÉLETRAJZA A FILMKULTÚRA ELSŐ ÉVFOLYAMÁNAK NEGYEDIK SZÁMÁBAN, 1928. JÚLIUS 25-ÉN JELENT MEG.

Harminckét évvel ezelőtt került először Magyarországra a film, amelyet akkor még „élőképnek” neveztek. A millenniumi kiállításon, 1896-ban a sokszorosítási és fényképészeti pavillonban mutatták be nálunk az első mozgóképet. Ez a bemutatás azonban még nem olyan volt, mint ma, az első élőképet nem nézte végig „táblás” ház, hanem az Edison-féle stereoscop-szekerény módjára a filmet egyszerre csak egy ember nézhette meg. Ebbe a szekrénybe a néző 1 koronát dobott be, azután a kép automataszerkezettel, villamos kapcsolással megindult és lepergett előtte az első filmkép.

Néhány évvel később Lumière föltalálta a falra való vetítést és rövidesen rá már nálunk is a falra való vetítéssel mutatták be az első élőképeket. Az első filmek 20-40 méteres tekercekből állottak, semmitmondó jeleneteket tartalmaztak, leginkább tájképeket, ahol legalább 2 füstölgő vonat, vagy más közlekedési eszköz volt felvéve.

Az első filmfelvételt Magyarországon 1896-ban, ugyancsak a millenáris kiállítással kapcsolatban készítették. Az első fölvételt a Lumière-cég készítette a millenniumi díszmenetről, ami akkor nagy szenzációt keltett. Kár, hogy úgy a negatív, mint a megmaradt kópiák elpusztultak! Ezt a millenáris fölvételt 2-3 évvel később a vándormozik mutatták be szerte az országban. 1898-ban az Uránia színházban a spanyol bikaviadalokról készült mozgóképeket mutatták be.

Az első magyar film 1901-ben készült. Pekár Gyula írta ezt az első magyar filmet, amely a táncról szólt és a századok folyamán divatban volt táncokat elevenítette meg. Magának a filmnek *Tánc* volt a címe. A fölvételeket sem amerikai, sem francia fölvevőgépen nem csinálhattuk, mert abban az időben felvevő gépet kapni nem lehetett. Úgy a francia, mint az amerikai gyárak nagy titokban kezelték az akkori fölvételi gépeket és így *magamnak* kellett olyan fölvételi gépet konstruálnom,

Balogh Béla:
A topri ni nász
– 1917
(Boyda Juci és Torday Ottó)

amellyel fölvételt tudtam csinálni. Ez a szerkezet sikerült is, amennyiben bemutatógépből átalakított fölvételi géppel csináltuk az első magyar filmfölvételt. Saját konstrukciójú kopírozógéppel másoltuk a filmet. Kilenc évig álltam az Uránia szolgálatában, majd távozásom után teljes egészében a filmtechnikának szenteltem magam. Erre az időre esik a film őskorának a legérdekesebb filmfölvétele: Rákóczi Ferenc koporsójának Budapestre való elhozataláról készült fölvétel, a második pedig Blériot első fölszállása a rákosi repülőtérről.

A filmgyártás már a háború előtt megkezdődött és az akkori idők első filmjeit, valamint a háború alatt készült magyar filmeket jórészt én fotografáltam. Hogy a nevezetesebb magyar filmeket főlemlísem, ezek a következők voltak:

Korda Sándor rendezésében:

A népfölkelő
Lion Lea
A falu rossza

Kertész Mihály rendezésében:

A Karthausi
Raszkolnikov

Klein Sándor vállalkozásában:

Simon Judit

Kiss Sándor rendezésében:

Odette

Lázár Lajos dr. rendezésében:

A drótostót
A koldusgróf
Taifun

Az Astrának Balogh Béla rendezésében:

Az obsitos
A vengerkák
A topri ni nász
A Pál utcai fiúk

A kommun után a filmgyártás fokozatos visszafejlődést mutat fel, úgyhogy a további felvételi munkáktól visszavonultam. A Paedagógiai filmgyárban vállaltam állást és ott Ágotai Béla vezérigazgató úr irányítása mellett ma is az ifjúsági szemléltető oktatás céljait szolgáló képeket készítem. Büszkeséggel állapítom meg, hogy 1-2 nemzedék került ki a kezem alól és boldog vagyok, hogy megteremtője vagyok annak a magyar filmkultúrának, amely fennállásának három évtizede alatt nemcsak világhírű művészeket, rendezőket adott a világnak, hanem sok magyar filmtechnikust is, akik hirdetik a kinematografia dicsőségét szerte e világon. •